

Nr 381

Av herrar Fröding och Gansmoe, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 17, med förslag till lag om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk, m. m.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 17 har i 22 § andra stycket av den föreslagna lagen om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk upptagits följande:

Svenskt radio- eller televisionsföretag som Konungen bestämmer må, om företaget på grund av avtal med organisation som företräder ett flertal svenska upphovsmän på området äger rätt att utsända litterära och musikaliska verk, jämväl utsända utgivet dylikt verk av upphovsman som icke företrädes av organisationen; för utsändningen äger upphovsmannen rätt till ersättning. Vad sålunda stadgats gäller dock icke sceniskt verk, ej heller annat verk om upphovsmannen meddelat förbud mot utsändning eller det eljest föreligger särskild anledning antaga att han motsätter sig utsändningen.

I 9 § av förslaget om lag om rätt till fotografisk bild har upptagits ett motsvarande stadgande av denna lydelse:

Svenskt televisionsföretag som Konungen bestämmer må, mot ersättning, visa offentliggjord fotografisk bild, såframt fotografen icke meddelat förbud mot visning eller det eljest föreligger särskild anledning antaga att han motsätter sig visningen. Vad nu sagts gäller ej film.

De sålunda föreslagna reglerna innebär en form av tvångslicens. Auktoritetskommittén hade visserligen diskuterat en dylik men avvisat tanken härpå och följaktligen ej upptagit några regler härom i sitt förslag.

De här ovan upptagna bestämmelserna blev emellertid på av departementschefen närmare angivna skäl intagna i de till lagrådet remitterade lagförslagen.

Lagrådet avstyrkte förslagen i förevarande del och yttrade därvid bl. a. *beträffande 22 § andra stycket upphovsrättslagen:*

Lagrådet anser ur principiella synpunkter betänkligt att vidtaga så betydande inskränkningar i upphovsrätten som ett tvångslicensförfarande alltid måste innebära och detta även i den modifierade form, som avses med det remitterade förslaget. Det är att märka att upphovsmannens anspråk att få bestämma om framförandet av sitt verk icke närmast är en ekonomisk angelägenhet utan sammanhänger med överväganden av ideell och personlig art. Enligt lagrådets mening kunna endast mycket starka skäl åberopas för

tvångsingripanden på detta område och några sådana ha knappast blivit anförda. De administrativa olägenheter, som åberopats till stöd för en tvångslicensordning, synas lagrådet icke böra tillmätas avgörande betydelse vid bedömandet av denna principiellt betydelsefulla fråga. Av de redovisade remissyttrandena torde för övrigt framgå, att den erforderliga kontrollapparaten icke skall behöva bli alltför betungande, helst som upphovsmannaorganisationerna i viss utsträckning torde kunna medverka. Vad vidare angår hittillsvarande praxis på området synes densamma mot organisationernas bestridande svårligen kunna åberopas till stöd för lagstiftningsåtgärder. Det torde även böra uppmärksammas, att bestämmelser om tvångslicensförfarande till förmån för radio- eller televisionsföretag endast i ett par enstaka fall upptagits i utländsk lagstiftning.

På nu anförda skäl av i första hand principiell art ansluter sig lagrådet till uppfattningen, att regler om tvångslicens icke böra införas på nu ifrågavarande område. I enlighet härmed hemställer lagrådet, att andra stycket av förevarande paragraf måtte utgå. Härav föranledas följdändringar i 45, 46, 48 och 52 §§.

beträffande 9 § lagen om rätt till fotografisk bild:

Då 9 § motsvarar 22 § andra stycket i förslaget till lag om upphovsrätt och sistnämnda lagrum enligt lagrådets mening bör utgå, hemställer lagrådet att jämväl 9 § i förevarande förslag får utgå. Härav föranledes en följdändring i 16 §.

Lämpligt synes vara, att de båda styckena i det remitterade förslagets 7 § få, såsom kommittén föreslagit, utgöra var sin paragraf. I så fall skulle det remitterade förslagets 8 § bli 9 § och paragrafordningen i övrigt kunna bibehållas oförändrad.

Departementschefen har gentemot vad lagrådet sålunda invänt anført bl. a.:

beträffande förevarande stadgande i upphovsrättslagen:

Lagrrådet har avstyrkt de i 22 § andra stycket upptagna bestämmelserna om rätt för svenskt radioföretag, som erhållit tillstånd av upphovsmannaorganisation att sända medlemmarnas verk, att under vissa villkor sända jämväl verk av upphovsman som icke är medlem av organisationen. Till grund för sitt avstyrkande har lagrådet främst anført, att det ur principiella synpunkter vore betänkligt att vidtaga så betydande inskränkningar i upphovsrätten som ett tvångslicensförfarande alltid måste innebära och detta även i den modifierade form, som avses med det remitterade förslaget. Lagrådet har även framhållit, att upphovsmannens anspråk att få bestämma om framförandet av sitt verk icke närmast är en ekonomisk angelägenhet utan sammanhänger med överväganden av ideell och personlig art. Enligt lagrådets mening kan endast mycket starka skäl åberopas för tvångsingripanden på detta område och några sådana har knappast blivit anförda.

För egen del finner jag mig emellertid böra vidhålla den ståndpunkt som intagits i det remitterade förslaget och som där utförligt motiverats. Med anledning av vad lagrådet anført vill jag här ytterligare understryka, att förevarande regler ej utgör tvångslicensbestämmelser i egentlig mening,

eftersom de kan tillämpas endast under förutsättning att tillstånd av upphovsmannaorganisation föreligger; dessutom har från stadgandet undantagits fall då upphovsmannen meddelat förbud mot utsändning eller det eljest föreligger särskild anledning antaga att han motsätter sig utsändningen. Genom sistnämnda bestämmelse synes upphovsmännens ideella och personliga intressen vara i tillbörlig grad tillgodosedda. Förslaget kan alltså enligt min mening knappast sägas innebära någon mera betydande inskränkning i upphovsrätten. Å andra sidan är det tydligt att bestämmelser av förevarande slag innebär högst väsentliga lättnader för radion. Om sådana bestämmelser ej skulle meddelas, torde Sveriges radio finna sig nödsakad att inrätta en särskild avdelning för kontroll av programmen ur upphovsrättslig synpunkt. Det är emellertid uppenbart, att de betydande kostnaderna härför icke i någon mån skulle medföra motsvarande fördelar för upphovsmännen eller över huvud taget ge något nämnvärt praktiskt utbyte.

Jag finner alltså ej anledning att i förevarande del frånga det remitterade förslaget; med hänsyn härtill bör även de i 45, 46 och 48 §§ gjorda hänvisningarna till 22 § första stycket bibehållas.

beträffande 9 § lagen om rätt till fotografisk bild:

Lagrådet har avstyrkt bestämmelserna i 9 § om rätt för svenskt televisionsföretag att under vissa villkor visa fotografier. I överensstämmelse med den ståndpunkt jag intagit beträffande motsvarande bestämmelser i 22 § andra stycket i lagen om upphovsrätt anser jag emellertid att stadgandet bör bibehållas. Med hänsyn härtill bör även 7 och 8 §§ kvarstå oförändrade.

Vi anser de av lagrådet framförda invändningarna mot den i propositionen föreslagna rätten till tvångslicens vara av så tungt vägande principiell betydelse, att desamma bort beaktas. I enlighet härmed bör enligt vår mening 22 § andra stycket upphovsrättslagen samt 9 § i lagen om rätt till fotografisk bild utgå ur de föreslagna lagarna. Detta föranleder på sätt lagrådet framhållit även vissa formella jämkningar av lagtexten i övrigt.

Med stöd av det anförda hemställer vi,

att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 17 ville avslå de i 22 § andra stycket upphovsrättslagen och 9 § i lagen om rätt till fotografisk bild föreslagna stadgandena samt företaga härav föranledda formella ändringar av övrig lagtext, därvid vederbörande utskott torde få utarbeta sistnämnda ändringar.

Stockholm den 27 januari 1960

Nils-G. Fröding

Ove Gansmoe